

Ali Efdal Özkul

**KIBRIS'IN SOSYO-EKONOMİK TARİHİ
(1726-1750)**

*dipnot

Ada ve Ebru'ya

İçindekiler

Kısaltmalar.....	9
Sunuş.....	13
Önsöz.....	15
Kaynaklar.....	17
1. BOA Kaynakları.....	17
2. Kıbrıs Şer'iyе Sicilleri.....	18
3. Yazmalar.....	27
4. Araştırmalar.....	28
1. Giriş.....	29
1.1 Kıbrıs Adasının Tarihçesi.....	29
1.1.1 Osmanlı Fethi Öncesi Kıbrıs.....	31
1.1.2 Osmanlı Fethi ve Sonrası Kıbrıs (1571-1726).....	36
2. Osmanlı İdaresinde Kıbrıs (1726-1750).....	48
2.1 Osmanlı Devletinin Kıbrıs'ta Kurduğu İdarî Düzen.....	49
2.2 Kıbrıs Ortodoks Kilisesine Verilen Haklar.....	97
2.2.1 Kıbrıs Ermeni Murahhaslığı.....	105
2.3 Kıbrıs Adasındaki Yabancı Devletlerin Konsolosları ve Tercümanları.....	109
2.4 Doğal Afetler.....	124

3. Sosyal Hayat	131
3.1 Aile yapısı.....	131
3.1.1 Evlenme.....	132
3.1.2 Boşanma.....	139
3.1.3 Veraset-Ölüm.....	169
3.1.4 Vasi Tayini.....	179
3.1.5 Nafaka Takdiri.....	182
3.1.6 Evlâtlık (Tebenni).....	191
3.2 Nüfus.....	194
3.2.1 Kıbrıs Adasının Nüfusunu Etkileyen Faktörler.....	197
3.2.2 Kıbrıs Adasının Nüfusu (1726-1750).....	199
3.3 Sağlık.....	212
3.4 Toplumsal İlişkiler.....	214
3.4.1 Müslümanlar Arası İlişkiler.....	215
3.4.2 Gayrimüslimler Arası İlişkiler.....	221
3.4.3 Müslim-Gayrimüslim İlişkileri.....	225
3.5 Adî Davalar ve Cezaları.....	237
3.5.1 Kıbrıs Adasında Verilen Cezalar.....	238
3.5.2 Merkezin Adaya Yaptığı Sürgünler.....	247
3.6 Vakıflar.....	258
3.7 Kölelik.....	271
4. Ekonomik Yapı	280
4.1 Vergi.....	280
4.1.1 Cizye.....	286
4.1.2 Bedel-i Nüzul.....	295
4.1.3 Maişet-iVali.....	297
4.1.4 Malikâne.....	302
4.2 Ticaret.....	314
4.2.1 Ticari Davalar.....	314
4.2.1.1 Mülk Satışları.....	314
4.2.1.2 Hibe Kayıtları.....	329
4.2.1.3 Alacak-Verecek.....	331
4.2.2 Ticarî Faaliyetler.....	340

4.3 Esnaf Teşkilâtı ve Narh Sistemi.....	350
4.3.1 Esnaf Teşkilâtı.....	350
4.3.2 Narh Sistemi.....	359
4.4 Ziraat.....	379
4.5 Hayvancılık.....	393
Sonuç.....	401
Kaynakça.....	409
Ekler.....	434

KISALTMALAR

A. D.	Anno Domini (Milâttan sonra)
A. DVN. KBM	Bâb-ı Âsâfi Dîvân-ı Hümâyûn Kıbnı Mühimme Kalemi
A. DVN. KBŞ	Bâb-ı Âsâfi Dîvân-ı Hümâyûn Kıbnı Şikâyeti Kalemi
a	Akçe
age	adı geçen eser
agm	adı geçen makale
agt	adı geçen tez
A. H.	Anno Hegiria (Hicri takvim)
B	Receb
bk	Bakınız
BOA	Başbakanlık Osmanlı Arşivi
C	Cemaziyelâhir
Ca	Cemaziyelelvel
CRA	Cezâir ve Rakka Ahkâm defteri
çev.	Çeviren
D. BŞM. KBE	Bâb-ı Defteri Baş Muhasebe Kıbnı Emvali
D. BŞM. KBK	Bâb-ı Defteri Baş Muhasebe Kıbnı Kaleleri
DİA	Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi
EMU	Eastern Mediterranean University
EÜ	Ege Üniversitesi
evr	Evâhir
evi	Evâil
evt	Evâsıt
g	guruş (kuruş)
GM.	Gayrimüslim
gu-	Güne
H.	Hicri
haz.	Hazırlayan
İA	İslâm Ansiklopedisi
İÜ	İstanbul Üniversitesi

JESHO	Journal of the Economic and Social History of the Orient
krş	Karşılaştırmamız
KŞS	Kıbnas şer'îye sicili
L	Şevval
M	Muharrem
M.	Milâdî
MD	Mühimme defteri
M.O.	Milâttan önce
Mü.	Müslüman
M.S.	Milâttan sonra
N	Ramazân
nşr.	Neşreden
ODMT	Osmanlı Devleti ve Medeniyeti Tarihi
p	Para
R	Rebiülâhir
Ra	Rebiülevvel
S	Safer
s	Sayfa
se	Selh
Ş	Şaban
vb.	ve benzeri
vd.	ve diğeri
yay.	Yayımlayan
Z	Zilhicce
Za	Zilkade

TABLOLAR (1726-1750)

1. Tereke kayıtlarından alınan ücretler ve çeşitleri	70
2. <i>Boşanma davaları</i> ve belirlenen <i>mehr-i müeccel</i> miktarları	141
3. Terekelerde ortaya çıkan <i>mehr-i müeccel</i> miktarları	154
4. <i>Talâk</i> şeklindeki boşanmalar sırasında <i>mehr-i müeccel</i> miktarlarında yapılan pazarlıklar	160
5. <i>Bedel-i hul</i> miktarları	163
6. <i>Tereke</i> (muhallefât) kayıtları ve varislere bırakılan <i>miras</i> miktarları..	170
7. Kadı tarafından belirlenen <i>nafaka</i> miktarları	184
8. Sicillere göre Müslim ve gayrimüslimlerde çocuk edinme oranları ...	189
9. Kıbnas adasındaki nüfus hareketleri	199
10. Cizye vergisi evrakları (1138/1725-26)	201
11. Gayrimüslim nüfus (1138-1163/1726-1750)	202
12. Zimmîlerden ve dirliksiz Müslümanlardan <i>maişet-i vali</i> vergisini verenlerin kazalara göre dağılmış hane listeleri (1138/1725-26)	204
13. <i>Bedel-i nüzul</i> ve <i>maişet-i vali</i> evrakları (1142/1729-30)	205
14. Sicillere göre Lefkoşa kazasındaki mahalleler	209
15. Lefkoşa'daki Ortodoks Rum mahalle kethüdüleri	211
16. Lefkoşa kazasındaki sicillere yansıyan eğitim kurumları	259
17. Koife fiyatları	276
18. Cizye vergisi (<i>a lâ, evsat, ednâ</i>) ve yıllara göre miktarları (1728-1748). ..	289
19. 1138 yılında Kıbnas'ta kazalara dağıtılan <i>cizye evrakları</i>	293
20. Yıllara göre Kıbnas'ta dağıtılan (<i>a lâ, evsat ve ednâ</i> olarak) evrak adeti ile bunların, fermanlarda gösterilen oranlara göre hesaplanmış kurş miktarları	294
21. Kazalara dağıtılan <i>bedel-i nüzul</i> evrakları (1142/1729-30)	296
22. Gayrimüslimlerden toplanan <i>maişet-i vali</i> miktarları (1728-1748)... ..	298
23. 1138 senesine ait kazalara dağıtılan <i>maişet-i vali</i> evrakları	299
24. Kıbnas'taki kazalarda bulunan gayrimüslim halk ile dirliksiz Müslümanlara dağıtılan <i>maişet-i vali</i> evrakları (1142/1729-30)	300

25. Kıbrıs adasında sicillere yansımış olan mülk satışları	320
26. Tedavüldeki çeşitli paralar ve değerleri	349
27. Çeşitli iş kolları	351
28. Dükkânlar ve buldukları yerler	357
29. Çarşılar ve Pazar yerleri	358
30. Çeşitli ürünler ve fiyatları	361
31. Ekmek fiyatlarındaki değişim	365
32. Haffaflara ve papuççulara verilen narh	368
33. Debbağların işledikleri hayvan derileri ve fiyatları	369
34. İşlenmemiş deriler ve fiyatları	370
35. Tüketilen et çeşitleri ve fiyatları	371
36. Nallar ve fiyatları (1146/1733-34)	374
37. Demir ürünleri ve fiyatları 6 Safer 1146 (1733)	375
38. Çeşitli yiyecek ve malzemenin fiyatları 5 Şaban 1146 (1734)	375
39. Elbise fiyatları (5 Şaban 1146/1734)	376
40. Çeşitli dokuma ürünleri	378
41. Ziraati yapılan ürünler	380
42. Ağaçlar ile üretilen bazı ürünlerin fiyatları	380
43. Evcil hayvanlar	393
44. Sicillere göre hayvanlar ve değerleri	394
45. Kıbrıs'tan İstanbul'a gönderilen öküzlerin listesi 1160 (1747)	400